

Zbornik sudske prakse

PRESUDA OPĆEG SUDA (drugo vijeće)

10. listopada 2014.*

„Tržišno natjecanje – Zabranjeni sporazumi – Europsko tržište automobilske stakla – Odluka kojom se utvrđuje povreda članka 81. UEZ-a – Sporazumi o podjeli tržišta i razmjenu tržišno osjetljivih informacija – Uredba (EZ) br. 1/2003 – Jedinstvena i trajna povreda – Sudjelovanje u povredi“

U predmetu T-68/09,

Soliver NV, sa sjedištem u Roulersu (Belgija), koje zastupaju H. Gilliams, J. Bocken i T. Baumé, *avocats*,

tužitelj,

protiv

Europske komisije, koju zastupaju A. Bouquet, M. Kellerbauer i F. Ronkes Agerbeek, u svojstvu agenata,

tuženik,

povodom poništenja Odluke Komisije C (2008) 6815 *final* od 12. studenoga 2008., koja se odnosi na postupak primjene članka 81. [UEZ-a] i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/39.125 – Automobilske staklo), kako je izmijenjena Odlukom Komisije C (2009) 863 *final* od 11. veljače 2009., u mjeri u kojoj se ona odnosi na tužitelja te, podredno, zahtjeva za smanjenje novčane kazne koju mu izriče ta odluka,

OPĆI SUD (drugo vijeće),

u sastavu: N. J. Forwood (izvjestitelj), predsjednik, F. Dehousse i J. Schwarcz, suci,

tajnik: N. Rosner, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 12. studenoga 2013.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Odlukom C (2008) 6815 *final* od 12. studenoga 2008., koja se odnosi na postupak primjene članka 81. [UEZ-a] i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/39.125 – Automobilske staklo), kako je izmijenjena Odlukom Komisije C (2009) 863 *final* od 11. veljače 2009. (sažetak u SL 2009, C 173, str. 13.) (u daljnjem tekstu: pobijana odluka), Komisija Europskih zajednica osobito je utvrdila da je

* Jezik postupka: nizozemski

određeni broj poduzetnika, među kojima je tužitelj, povrijedio članak 81. [UEZ-a] i članak 53. Sporazuma o EGP-u time što je sudjelovao, tijekom različitih razdoblja od ožujka 1998. do ožujka 2003., u nizu sporazuma i protutržišnog usklađenog djelovanja u sektoru automobilske stakla unutar Europskoga gospodarskog prostora (EGP) (članak 1. pobijane odluke).

- 2 Tužitelj, Soliver NV, mali je proizvođač stakla, aktivan osobito u automobilske industriji. Društva Saint-Gobain Glass France SA, Saint-Gobain Sekurit Deutschland GmbH & Co. KG i Saint-Gobain Sekurit France SAS (u daljnjem tekstu, zajedno nazvani: Saint-Gobain), koja su također podnijela tužbu za poništenje protiv pobijane odluke (predmet T-56/09), aktivna su u proizvodnji, preradi i distribuciji materijala, uključujući automobilske staklo. Riječ je o društvima kćerima koja su u 100%-tnom vlasništvu Compagnie de Saint-Gobain SA (u daljnjem tekstu: Compagnie), koje također traži poništenje te odluke (predmet T-73/09). U Pilkington Group Ltd spadaju ponajprije Pilkington Automotive Ltd, Pilkington Automotive Deutschland GmbH, Pilkington Holding GmbH i Pilkington Italia SpA (u daljnjem tekstu, zajedno nazvani: Pilkington). Pilkington, koji je također podnio tužbu za poništenje protiv pobijane odluke (predmet T-72/09), jedan je od najvećih proizvođača stakla i staklarskih proizvoda u svijetu, osobito u automobilske industriji.
- 3 Asahi Glass Co. Ltd (u daljnjem tekstu: Asahi) proizvođač je stakla, kemijskih proizvoda i elektronskih dijelova sa sjedištem u Japanu. Asahi drži 100% udjela u belgijskom staklarskom poduzeću Glaverbel SA/NV (u daljnjem tekstu: Glaverbel), koje je i sam 100%-tni vlasnik društva AGC Automotive France (u daljnjem tekstu: AGC ili AGC/Splintex). Naziv društva AGC prije 1. siječnja 2004. bio je Splintex Europe SA (u daljnjem tekstu: Splintex ili AGC/Splintex). Asahi, jedan od adresata pobijane odluke, nije podnio tužbu protiv nje.
- 4 Istraga koja je dovela do donošenja pobijane odluke pokrenuta je nakon što je jedan njemački odvjetnik, djelujući u ime anonimnoga klijenta, Komisiji dostavio dopise koji su sadržavali informacije o sporazumima i usklađenom djelovanju različitih poduzetnika aktivnih u proizvodnji i distribuciji automobilske stakla.
- 5 Komisija je u veljači i ožujku 2005. obavila pretrage različitih tužiteljevih prostorija kao i prostorija Saint-Gobaina, Compagnie, Pilkingtona i AGC-a. Tijekom tih pretraga Komisija je zaplijenila različite dokumente i spise.
- 6 Nakon tih pretraga Asahi i Glaverbel te njihova društva kćeri u pitanju (u daljnjem tekstu, zajedno nazvani: podnositelj zahtjeva za oslobađanje od kazne) podnijeli su zahtjev za oslobađanje od kazne ili njezino smanjenje na temelju Obavijesti Komisije o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni u slučajevima kartela (SL 2002, C 45, str. 3). Komisija je 19. srpnja 2006. odbila zahtjev za uvjetno oslobađanje od kazne, pri čemu je ipak obavijestila podnositelja zahtjeva za oslobađanje od kazne da mu namjerava dodijeliti smanjenje novčane kazne u visini od 30 do 50% iznosa koji bi mu inače bio izrečen, u skladu s točkom 26. Obavijesti Komisije o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni u slučajevima kartela.
- 7 Između 26. siječnja 2006. i 2. veljače 2007. Komisija je tužitelju te Saint-Gobainu, Compagnie, Pilkingtonu, Asahiju, Glaverbelu i AGC-u uputila različite zahtjeve za pružanje informacija na temelju članka 18. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. [UEZ-a] (SL 2003, L 1, str. 1.). Poduzetnici u pitanju odgovorili su na te različite zahtjeve.
- 8 Osim toga, Komisija je na istoj osnovi uputila zahtjeve za pružanje informacija nekolicini proizvođača automobila, jednom talijanskom proizvođaču putničkih autobusa kao i dvama profesionalnim udruženjima u industriji stakla, koji su također na njih odgovorili.

- 9 Komisija je 18. travnja 2007. donijela obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u pogledu jedinstvene i trajne povrede koja se sastojala od sporazumâ ili usklađenog djelovanja između proizvođača automobilske stakla radi raspodjele ugovorâ o opskrbi proizvođača automobila. Ta obavijest bila je dostavljena tužitelju te Saint-Gobainu, Compagnie, Pilkingtonu, Asahiju, Glaverbelu i AGC-u. Svaki od poduzetnika kojima je ta obavijest bila upućena imao je pristup spisu pa ih je Komisija pozvala da u vezi s njom iznesu svoja očitovanja. Dana 24. rujna 2007. održano je saslušanje na kojem su sudjelovali svi spomenuti adresati obavijesti.

Pobijana odluka

- 10 Komisija je pobijanu odluku donijela 12. studenoga 2008. Što se tiče tužitelja, Komisija je smatrala da je taj poduzetnik sudjelovao u povredi od 19. studenoga 2001. do 11. ožujka 2003. [članak 1. točka (d) pobijane odluke]. Izrekla mu je novčanu kaznu od 4.396.000 eura [članak 2. točka (d) pobijane odluke].
- 11 Što se tiče Saint-Gobaina i Compagnie, Komisija je utvrdila da su oni od 10. ožujka 1998. do 11. ožujka 2003. sudjelovali u sporazumima i usklađenom djelovanju navedenima u točki 1. gore [članak 1. točka (b) pobijane odluke] te im je „zajedno i solidarno“ izrekla novčanu kaznu od 896 milijuna eura [članak 2. točka (b) pobijane odluke].
- 12 Asahiju i njegovim društvima kćerima aktivnima u sektoru automobilske stakla, za koje je utvrđeno da su u povredi sudjelovali od 18. svibnja 1998. do 11. ožujka 2003., „zajedno i solidarno“ je određena novčana kazna od 113,5 milijuna eura [članak 1. točka (a) i članak 2. točka (a) pobijane odluke].
- 13 Što se naposljetku tiče Pilkingtona, Komisija je utvrdila da je taj poduzetnik sudjelovao u spornim sporazumima i usklađenom djelovanju od 10. ožujka 1998. do 3. rujna 2002. [članak 1. točka (c) pobijane odluke]. Odredila mu je novčanu kaznu od 370 milijuna eura [članak 2. točka (c) pobijane odluke].
- 14 Komisija u pobijanoj odluci polazi od pretpostavke da karakteristike tržišta automobilske stakla, posebice zbog kompleksnih tehničkih zahtjeva i visoke razine inovacije, pogoduju velikim integriranim dobavljačima koji djeluju na međunarodnoj razini. AGC, Pilkington i Saint-Gobain ubrajaju se među glavne svjetske proizvođače automobilske stakla koji su u vrijeme donošenja pobijane odluke zajedno pokrivali oko 76% svjetske potražnje za staklom namijenjenim prvoj ugradnji (ugradnji automobilske stakla u tvornici tijekom sastavljanja vozila). Komisija također ističe značajnu količinu trgovine u okviru sektora automobilske stakla između država članica i država članica Europske slobodne trgovinske zone (EFTA), koje su dio EGP-a. Proizvođači automobila sklapaju ugovore o kupoprodaji radi opskrbe automobilskim staklom na razini EGP-a.
- 15 Iz pobijane odluke također proizlazi da su dobavljači automobilske stakla obuhvaćeni Komisijinom istragom kontinuirano pratili međusobne tržišne udjele tijekom razdoblja povrede, ne samo na temelju „obračuna po vozilu“, odnosno s obzirom na visinu prodaje po modelu vozila, nego i globalno, na temelju zbroja svih obračuna po vozilu.
- 16 Pilkington, Saint-Gobain i AGC (ili AGC/Splintex) (u daljnjem tekstu: klub) u tom su kontekstu sudjelovali u trilateralnim sastancima, ponekad nazivanim „sastanci kluba“. Ti sastanci, koje je naizmjenično organizirao svaki od tih poduzetnika, održavali su se u hotelima različitih gradova, u kućama zaposlenika tih poduzetnika kao i u prostorijama profesionalnog udruženja „Europska udruga proizvođača ravnog stakla“ (GEPVP) i prostorijama „Associazione nazionale degli industriali del vetro“ (Assovetro) (Nacionalna udruga poduzetnika u industriji stakla).

- 17 Također bili su organizirani sastanci i bilateralni kontakti između tih konkurenata kako bi se raspravljalo o isporuci automobilske stakla za modele koji su se u tom trenutku proizvodili i kako bi se pripremila isporuka za buduće modele. Svi ti kontakti i sastanci odnosili su se na procjenu i praćenje tržišnih udjela, raspodjelu isporuka automobilske stakla proizvođačima automobila, razmjenu informacija o cijenama i razmjenu ostalih tržišno osjetljivih informacija kao i na koordinaciju strategija tih različitih konkurenata u vezi s formiranjem cijena i opskrbom kupaca.
- 18 Prvi od tih bilateralnih sastanaka, na kojem su sudjelovali Saint-Gobain i Pilkington, održao se 10. ožujka 1998. u hotelu Hyatt Regency u zračnoj luci Charles de Gaulle u Parizu (Francuska). Prvi trilateralni sastanak održan je, prema tvrdnjama Komisije, u proljeće 1998. u Königswinteru (Njemačka), u kući tadašnjeg voditelja računovodstva Splintexa (AGC). Tim su sastancima prethodili preliminarni kontakti između Saint-Gobaina i Pilkingtona, počevši od 1997., kojima je cilj bio usklađivanje tehnike proizvodnje zatamnjenog stakla tih dvaju poduzetnika u pogledu boje, debljine i propusnosti svjetla. Međutim, Komisija te kontakte nije smatrala dijelom spornog zabranjenog sporazuma jer su se u biti odnosili na kasniju fazu u postupku proizvodnje ravnog stakla, prije njegove prerade u automobilske staklo.
- 19 Komisija u pobijanoj odluci navodi oko 90 sastanaka i kontakata između proljeća 1998. i ožujka 2003. Posljednji trilateralni kontakt, u kojem je među ostalima sudjelovao tužitelj, ostvaren je 21. siječnja 2003., dok je posljednji bilateralni sastanak održan tijekom druge polovice ožujka 2003., između Saint-Gobaina i AGC-a. Sudionici su se u svrhu identifikacije tijekom tih sastanaka i kontakata koristili kraticama ili kodnim imenima.
- 20 Prema pobijanoj odluci, tužitelj se u zabranjeni sporazum uključio tek 19. studenoga 2001. Saint-Gobain je s namjerom da ga uključi u zabranjeni sporazum s tužiteljem ostvarivao kontakte od 2000. Prvotni sudionici u zabranjenom sporazumu, odnosno Saint-Gobain, Pilkington i AGC, u tu su svrhu iskoristili tužiteljevu ovisnost o proizvođačima sirovine, s obzirom na to da on nije imao kapacitete za samostalnu proizvodnju ravnog stakla.
- 21 Prema pobijanoj odluci, opći plan zabranjenog sporazuma sastojao se u raspodjeli isporuka automobilske stakla između sudionika u zabranjenom sporazumu, i što se tiče postojećih ugovora o opskrbi i što se tiče novih ugovora. Svrha tog plana bila je očuvati stabilnost tržišnih udjela tih sudionika. Kako bi ostvarili taj cilj, sudionici su kroz sastanke i kontakte navedene u točkama 16. do 20. gore razmjenjivali podatke o cijenama i druge osjetljive informacije te usklađivali politike utvrđivanja cijena i opskrbe kupaca. Posebice je postojalo dogovaranje u pogledu cjenovnih ponuda koje su se davale na zahtjev proizvođača automobila, kako bi izvršili utjecaj na njihov odabir jednog ili, ako je bila riječ o opskrbi nekoliko proizvođača, više dobavljača stakla. Sudionici su se u tom pogledu koristili dvjema metodama kako bi pogodovali tome da se ugovor o opskrbi dodijeli dogovorenom proizvođaču: nepodnošenjem ponude ili ponudom pokrića, to jest davanjem ponude čija je cijena viša od cijene u ponudi navedenog proizvođača. Kada se to pokazalo potrebnim, donosile su se odluke o korektivnim mjerama u obliku kompenzacija koje su bile dodjeljivane jednom ili više sudionika kako bi se osiguralo da situacija opće ponude na razini EGP-a bude u skladu s dogovorenim raspodjelom. Kad bi korektivne mjere utjecale na tekuće ugovore o opskrbi, konkurenti su se u svrhu prilagodbe ravnoteže tržišnih udjela koristili metodom koja se sastojala u tome da su proizvođači automobila obavještavali o tehničkom problemu ili nestašici sirovina koji su omeli isporuku naručene robe i predlagali im drugog dobavljača.
- 22 Kako bi održali dogovorenu raspodjelu ugovora, sudionici u zabranjenom sporazumu u više su se navrata dogovarali o smanjenjima cijena koje treba dodijeliti proizvođačima automobila na temelju ostvarenog porasta produktivnosti, pa čak i o eventualnim povećanjima cijena za modele vozila kod kojih je količina proizvodnje bila manja od predviđenoga. Oni su se također dogovorili da, kad je to bilo potrebno, ograniče davanje podataka o svojim stvarnim troškovima proizvodnje proizvođačima automobila kako bi izbjegli njihove prečeste zahtjeve za smanjenje cijena.

- 23 Mogućnost dogovaranja u svrhu održavanja stabilnosti tržišnih udjela postojala je osobito zbog transparentnosti tržišta opskrbe automobilskim staklom. Promjene u tržišnim udjelima računale su se na temelju troškova proizvodnje i prognoza prodaje, pri čemu su se u obzir uzimali postojeći ugovori o opskrbi.
- 24 Komisija u pobijanoj odluci napominje da je podnositelj zahtjeva za oslobađanje od kazne potvrdio da su predstavnici Splintexa, zajedno s nekim konkurentima, najkasnije od 1998. sudjelovali u djelatnostima koje su sa stajališta prava zaštite tržišnog natjecanja bile protupravne. Usto, to što Saint-Gobain u bitnome nije osporio činjenično stanje izneseno u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama treba shvatiti tako da se taj poduzetnik slaže s Komisijinim opisom sadržaja spornih sastanaka i kontakata.
- 25 Konačno, Pilkington, Saint-Gobain i AGC su se na sastanku održanom 6. prosinca 2001. dogovorili o novoj metodi izračunavanja u svrhu raspodjele i preraspodjele ugovora o opskrbi.
- 26 Oslanjajući se na tu skupinu dokaza, Komisija smatra da su tužitelj te Saint-Gobain, Compagnie, Pilkington i podnositelj zahtjeva za oslobađanje od kazne odgovorni za jedinstvenu i trajnu povredu članka 81. UEZ-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u.
- 27 Prema Komisiji, sporazumi sklopljeni između tih stranaka predstavljaju sporazume ili usklađeno djelovanje u smislu tih odredaba kojima je narušeno tržišno natjecanje na tržištu opskrbe automobilskim staklom. Taj tajni sporazum jedinstven je i trajan jer su njegovi sudionici, međusobno raspodjeljujući isporuke automobilskog stakla namijenjenoga osobnim vozilima i lakim gospodarskim vozilima te utječući na cijene tog stakla kako bi osigurali opću stabilnost i nerealno visoke cijene na tržištu, izrazili zajedničku volju da na tržištu djeluju na način koji je određen te usvojili zajednički plan s ciljem da ograniče svoju pojedinačnu poslovnu autonomiju. Učestalost i kontinuiranost tih sastanaka i kontakata kroz razdoblje od pet godina imala je za posljedicu to da su svi veliki proizvođači osobnih i lakih gospodarskih vozila u EGP-u bili obuhvaćeni zabranjenim sporazumom.
- 28 Osim toga, Komisija je držala da ništa ne upućuje na to da su sporazumi i usklađeno djelovanje između dobavljača automobilskog stakla doveli do rasta produktivnosti ili pridonijeli tehničkom ili gospodarskom napretku u sektoru automobilskog stakla, na način da opravdaju primjenu članka 81. stavka 3. UEZ-a.
- 29 Glede trajanja povrede Komisija je smatrala da je tužitelj u povredi sudjelovao od 19. studenoga 2001. do 11. ožujka 2003. Saint-Gobain i Compagnie su sa svoje strane sudjelovali od 10. ožujka 1998. do 11. ožujka 2003. U pogledu Pilkingtona utvrđeno je sudjelovanje u razdoblju od 10. ožujka 1998. do 3. rujna 2002.
- 30 Što se tiče određivanja iznosa novčane kazne, Komisija je najprije utvrdila vrijednost prodaje automobilskog stakla koju je svaki pojedini poduzetnik sudionik ostvario unutar EGP-a, a na koju se povreda izravno ili neizravno odnosi. U tu je svrhu razlikovala nekoliko razdoblja. U vezi s razdobljem koje je počelo u ožujku 1998. i završilo 30. lipnja 2000., nazvanim „razdoblje ekspanzije“, Komisija je procijenila da raspolaže dokazima o povredi samo u pogledu jednog dijela europskih proizvođača automobila. Stoga je za to razdoblje u obzir uzela samo onu prodaju automobilskog stakla proizvođačima automobila za koju je imala izravne dokaze da je bila predmet zabranjenog sporazuma. Za razdoblje od 1. srpnja 2000. do 3. rujna 2002. Komisija je navela da su se proizvođači koji su bili predmet zabranjenog sporazuma odnosili na najmanje 90% prodaje unutar EGP-a. Ona je stoga zaključila da se, kada je riječ o tom razdoblju, u obzir mora uzeti sva prodaja automobilskog stakla unutar EGP-a koju su ostvarili adresati odluke. Konačno, pri kraju trajanja povrede, odnosno između 3. rujna 2002. i ožujka 2003., došlo je do usporavanja aktivnosti kluba nakon odlaska Pilkingtona. Komisija je posljedično za to razdoblje odlučila u obzir uzeti samo onu prodaju proizvođačima automobila za koju je raspolagala izravnim dokazima o zabranjenom sporazumu. Zatim se za svakog

predmetnog dobavljača automobilske stakla utvrdio godišnji ponderirani prosjek iznosa te prodaje dijeljenjem gore spomenutih vrijednosti prodaje s brojem mjeseci sudjelovanja u povredi i množenjem rezultata s dvanaest.

- 31 Komisija je zatim istaknula da se predmetna povreda, koja se sastojala od podjele kupaca, ubraja među najteže oblike ograničenja tržišnog natjecanja. S obzirom na narav povrede, njezin zemljopisni opseg i zajednički tržišni udio poduzetnika koji su u njoj sudjelovali, Komisija je u svrhu određivanja osnovnog iznosa kazne u odnosu na svakog uključenog poduzetnika upotrijebila udio vrijednosti prodaje od 16%, pomnožen s brojem godina sudjelovanja u povredi. Osim toga, osnovni iznos kazne u svrhu odvratanja uvećan je za „ulaznu naknadu“, određenu na 16% vrijednosti prodaje.
- 32 Komisija je 11. veljače 2009. donijela Odluku C (2009) 863 *final*, kojom je ispravila pobijanu odluku u pogledu određenog broja elemenata.

Postupak i zahtjevi stranaka

- 33 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 18. veljače 2009. tužitelj je pokrenuo ovaj postupak.
- 34 Slijedom izmjena u sastavu vijeća Općeg suda sudac izvjestitelj raspoređen je u drugo vijeće, kojemu je stoga dodijeljen ovaj predmet.
- 35 Na raspravi održanoj 12. studenoga 2013. saslušana su izlaganja stranaka i njihovi odgovori na pitanja Općeg suda.
- 36 Tužitelj od Općeg suda zahtijeva da:
- poništi članak 1. pobijane odluke u dijelu u kojem se odnosi na njega;
 - poništi članak 2. pobijane odluke u dijelu u kojem se odnosi na njega;
 - podredno, značajno smanji novčanu kaznu koja mu je izrečena;
 - naloži Komisiji snošenje troškova.
- 37 Komisija od Općeg suda zahtijeva da:
- odbije tužbu kao neosnovanu;
 - naloži tužitelju snošenje troškova.

Pravo

- 38 Tužitelj ističe više tužbenih razloga, a u prvom navodi da je Komisija počinila pogrešku smatrajući da je tužitelj sudjelovao u jedinstvenoj i trajnoj povredi koja je predmet pobijane odluke. Potrebno je u ovom slučaju ispitati taj tužbeni razlog.

Argumenti stranaka

- 39 Prema tužitelju Komisija pogrešno smatra da je pomoću skupa preciznih i dosljednih dokaza pokazala da je tužitelj namjeravao vlastitim ponašanjem pridonijeti postizanju zajedničkih ciljeva sudionika u spornom zabranjenom sporazumu, da je bio svjestan predviđenog ili provedenog postupanja drugih poduzetnika kako bi se ostvarili ti ciljevi ili da ih je mogao razumno predvidjeti i bio spreman prihvatiti rizik.
- 40 Osim činjenice da je s povredom započeto više od četiri godine prije prvih kontakata između tužitelja i AGC/Splintexa, koji mu se stavljaju na teret, Komisija se složila da tužitelj nije prisustvovao niti bio zastupan na nekom od brojnih bilateralnih ili trilateralnih sastanaka kluba. Štoviše, Komisija nije pokazala da je tužitelj znao da je njegovo ponašanje dio općeg plana koji su prethodno osmislili drugi sudionici.
- 41 Tužitelj u tom pogledu podsjeća da su početkom 2001. Saint-Gobain, Pilkington i AGC istodobno značajno povisili cijene koje su tražili od tužitelja za isporuku ravnog stakla, sirovine od koje tužitelj proizvodi automobilska stakla. Prema tužitelju, samo prema toj okolnosti nije mogao niti shvatiti da su ti poduzetnici bili sklopili detaljne i organizirane sporazume koji se odnose, s jedne strane, na raspodjelu ugovora, ponuđene cijene i dodijeljene popuste te, s druge strane, na razradu i primjenu kontrolnih i kompenzacijskih mehanizama, u odnosu na sve proizvođače automobila, niti zaključiti da tri velika proizvođača redovito organiziraju sastanke u vezi s tim sporazumima. U krajnjem slučaju, dokumenti pronađeni kod tužitelja upućuju na to da je bio svjestan da drugi poduzetnici, poput Saint-Gobaina i AGC-a, održavaju određene kontakte koji su neprimjereni s obzirom na pravo tržišnog natjecanja.
- 42 Stoga se Komisija pogrešno oslanjala na upućivanje na tužitelja u bilješkama koje su vodili zaposlenici Saint-Gobaina, Pilkingtona i AGC-a kako bi utvrdila sudjelovanje tužitelja u zabranjenom sporazumu. Te se bilješke mogu, naime, objasniti okolnošću da su ta tri velika proizvođača opskrbljivala tužitelja ravnim staklom te su stoga dobro poznavala njegove proizvodne kapacitete, ali i time da su raspolagala informacijama o proizvođačima automobila kojima tužitelj isporučuje staklo, poput Volkswagena i Fiata.
- 43 Nijedan dokaz koji je Komisija podnijela u pobijanoj odluci ili tijekom sudskog postupka ne može ublažiti ozbiljnost tih kritika. Takav je slučaj i onaj koji se među ostalim tiče rukom pisanog zapisnika telefonskog razgovora između voditelja prodaje tužitelja i predstavnika Saint-Gobaina iz svibnja 2002. Ni taj dokument ni određeni telefonski kontakti s AGC-om ne upućuju na to da je tužitelj sklopio sporazum s drugim poduzetnicima koji proizvode automobilsko staklo u vezi s raspodjelom ugovora za opskrbu različitim dijelovima stakla za Volkswagen Passat. S druge strane, iz Komisijinog spisa proizlazi da su Saint-Gobain, Pilkington i AGC odlučili da bi taj ugovor bio predmet raspodjele isporuka istovjetne onoj koja je postojala za prethodni model tog automobila, uključujući stoga i isporuku stakla tužitelju. To da je Volkswagen tužitelju dodijelio ugovor o opskrbi određenim dijelovima stakla za Volkswagen Passat objašnjava se isključivo izvrsnom kvalitetom stakla koju je tužitelj po konkurentnoj cijeni isporučio za prethodni model. Ta odluka dakle nije imala veze sa sporazumom o podjeli tržišta u kojem je tužitelj navodno sudjelovao. Štoviše, navedeni zapisnik upućuje na to da tužitelj nije sudjelovao ni u kakvom sporazumu glede ugovora u vezi s novom Opel Fronterom. Konačno, što se tiče ugovora u vezi s Lanciom Lybrom (vozilom koje proizvodi grupa Fiat), iz tog zapisnika jedino proizlazi da je Saint-Gobain negativno reagirao na pokušaj tužitelja da dobije taj ugovor. Međutim, ta bojazan ni na koji način ne dokazuje da je tužitelj sudjelovao u navodnom sporazumu glede tog ugovora.
- 44 Što se tiče kontakata koje je imao s AGC-om u vezi s proizvođačima Fiat i Iveco u studenome i prosincu 2001., tužitelj, istodobno se slažući s time da su bili neprimjereni, smatra da nisu doveli do zaključivanja nikakvog nezakonitog sporazuma. Tužitelj nadodaje da ti kontakti u svakom slučaju nisu bili povezani sa zabranjenim sporazumom na koji se odnosi pobijana odluka. Tužitelj nadalje naglašava

da je u sklopu izjava koje je AGC dao na temelju programa oslobađanja od kazni odnosno njihova smanjenja bio predstavljen kao treća strana u odnosu na zabranjeni sporazum između tri velika proizvođača automobilske stakla.

- 45 Naposljetku, tužitelj zaključuje da se Komisija u ovom slučaju ne može pozvati na sudsku praksu koja poduzetniku koji prisustvuje sastancima tijekom kojih su zaključeni tajni protutržišni sporazumi nalaže da se javno ogradi od sadržaja tih sastanaka kako bi mogao izbjeći odgovornost koju nameću sporazumi u pitanju. Tužitelj naime drži da, s obzirom na to da nije sudjelovao ni na jednom sastanku kluba, nije bio upoznat s postojanjem sustavnih i detaljnih sporazuma koji se odnose na cjelokupno tržište automobilske stakla u EGP-u, a koje su zaključili Saint-Gobain, Pilkington i AGC, što isključuje primjenu sudske prakse u pitanju.
- 46 Komisija osporava te argumente. Prema njezinom mišljenju tužitelj je bio svjestan općeg okvira u koji spadaju bilateralni kontakti sa Saint-Gobainom i AGC-om kao i cilja sudionika zabranjenog sporazuma da koordiniraju svoje djelovanje na tržištu.
- 47 Komisija naglašava da je tužitelj imao više kontakata koji su takve prirode da se može zaključiti da je sudjelovao u jedinstvenoj i trajnoj povredi. Ti su se kontakti odvijali krajem 2001. (s AGC-om), u svibnju 2002. (sa Saint-Gobainom) i tijekom prvog tromjesečja 2003. (s AGC-om).
- 48 Što se tiče 2001., Komisija navodi da iz objašnjenja koje je sastavio bivši direktor tužiteljevog odjela Proizvodnja proizlazi da je jedan tužiteljev posrednik, osoba D., vodio razgovore s AGC-om o dodjeli ugovora o opskrbi Fiata kao i njegovog društva kćeri Iveca staklom. Prema Komisiji, te bilješke pokazuju da je tužitelj prihvatio da se neće natjecati s AGC-om za dodjelu ugovora o opskrbi Fiata, ali da je zauzvrat tražio da AGC povisi svoje cijene prema Ivecu.
- 49 Zatim, što se tiče 2002., Komisija je podnijela zapisnik telefonskog razgovora od 29. svibnja 2002. između K. H., voditelja prodaje tužitelja, i zaposlenikâ Saint-Gobaina, iz čega proizlazi da je tužitelj bio obaviješten o zabranjenom sporazumu između tri velika proizvođača.
- 50 Konačno, što se tiče 2003., Komisija se oslanja na objašnjenja jednog zaposlenika AGC-a iz kojih proizlazi da su taj poduzetnik i tužitelj stupili u kontakt kako bi raspravili o ugovoru o opskrbi bočnim staklima za novi model Volkswagena Passata.
- 51 Ti različiti dokazi dovoljni su kako bi se utvrdilo sudjelovanje tužitelja u zabranjenom sporazumu, osobito u kontekstu u kojem se često pokazuje nužnim rekonstruiranje određenih detalja pomoću zaključivanja. Činjenica da neki poduzetnik nije sudjelovao u svim konstitutivnim elementima zabranjenog sporazuma ili da je imao samo manju ulogu u aspektima u kojima je sudjelovao nije relevantna za dokazivanje njegovog sudjelovanja u povredi. To je tim više slučaj u ovom predmetu, s obzirom na to da je tužitelj manje važan subjekt na dotičnom tržištu te da stoga s tim poduzetnikom nije bilo potrebno izričito koordinirati sve dodjele ugovorâ u sklopu zabranjenog sporazuma.
- 52 S druge strane, prema Komisiji, tužitelj bez zabranjenog sporazuma ne bi mogao zaključiti sporazum s AGC/Splintexom o opskrbi Fiata automobilskim staklom. Slijedi da je tužitelj, zaključivši taj, kao i sporazum sa Saint-Gobainom o Volkswagenu Passatu, mogao barem razumno pretpostaviti da su ti sporazumi dio opsežnijeg općeg plana koji se sastoji u raspodjeli isporuke automobilske stakla i održavanju stabilnosti tržišnih udjela poduzetnika sudionika. Okolnosti u kojima je tužitelj donio odluku o sudjelovanju u povredi u tom su pogledu irelevantne.
- 53 Ovaj predmet se usto razlikuje od onoga u kojem je donesena presuda Općeg suda od 20. ožujka 2002., Technologie/Komisija (T-28/99, Zb., str. II-1845.), u kojem je zabranjeni sporazum imao kompleksnu strukturu, protežući se na nacionalne razine i europsku razinu. Komisija također ističe da, iako iz

jedne od izjava podnositelja zahtjeva za oslobađanje od kazne uistinu proizlazi da je on tužitelja opisao kao treću stranu u odnosu na zabranjeni sporazum, ta je izjava dana u vezi s doprinosom točno određenom ugovoru te stoga ne dokazuje da je tužitelj bio u potpunosti izvan zabranjenog sporazuma.

- 54 Naposljetku, Komisija podsjeća da, kao što je navela u uvodnoj izjavi 89. pobijane odluke, prije dana kad je utvrđeno tužiteljevo sudjelovanje u zabranjenom sporazumu tri velika proizvođača automobilske stakla planirala su mu dodijeliti ugovore o opskrbi staklom te tako za njega predvidjeli ulogu u ostvarenju općeg plana zabranjenog sporazuma. Komisija je ilustrirala tu tvrdnju uputivši, s jedne strane, na sastanak zaposlenika Saint-Gobaina i AGC-a koji se održao 27. listopada 2000. u hotelu zračne luke u Bruxellesu (Belgija), a koji se među ostalim ticao raspodjele isporuke stakla za vozilo Audi A6 te, s druge strane, na sastanak između zaposlenika Saint-Gobaina, Pilkingtona i AGC/Splintexa koji se održao 9. studenoga 2000. u hotelu zračne luke Charles-de-Gaulle u Parizu, a koji se među ostalim ticao dodjele ugovora o isporuci bočnog stakla za Fiat Punto. Komisija je također tijekom rasprave pridodala da, iako potječu iz razdoblja prije datuma kad je utvrđeno tužiteljevo sudjelovanje u zabranjenom sporazumu, ta upućivanja na tužitelja potvrđuju da je bio svjestan ili morao biti svjestan postojanja zabranjenog sporazuma u cjelini između tri velika proizvođača automobilske stakla.

Ocjena Općeg suda

Osnovanost argumentacije tužitelja

– Uvodna očitovanja i pregled načela

- 55 Iz pobijane odluke proizlazi da se zabranjeni sporazum sastojao u dogovorenoj raspodjeli ugovora o opskrbi automobilske staklom gotovo svih proizvođača automobila u EGP-u, putem koordinacije politike cijena i popusta kao i strategije opskrbe kupaca. Prema toj odluci cilj zabranjenog sporazuma, koji je postojao između ožujka 1998. i ožujka 2003., bio je osigurati opću stabilnost tržišnih udjela različitih sudionika. Sastanci su među njima redovito organizirani, ne samo kako bi se raspravilo o dodjeli budućih ugovora o opskrbi već i osiguralo provođenje odluka s prethodnih sastanaka i kontakata. Kada prethodne raspodjele više nisu mogle jamčiti stabilnost tržišnih udjela sudionika, donosile su se odluke o korektivnim mjerama u obliku kompenzacija. Budući da su sudionici među ostalim bili motivirani tim zajedničkim ekonomskim ciljem, različiti potajni kontakti su, prema Komisiji, tvorili jedinstvenu i trajnu povredu članka 81. stavka 1. UEZ-a.
- 56 Tužitelj, za kojeg je jasno da je na tržištu automobilske stakla manji subjekt od Saint-Gobaina, Pilkingtona i AGC-a, najprije osporava svoje sudjelovanje u navedenoj jedinstvenoj i trajnoj povredi. Iako priznaje da je zaista imao određene neprimjerene kontakte s konkurentima, u biti tvrdi da nije sudjelovao ni na jednom od sastanaka kluba tih proizvođača, tijekom kojih je mogao biti upoznat s općim planom zabranjenog sporazuma i njegovim konstitutivnim elementima.
- 57 U tom pogledu valja podsjetiti da, s obzirom na prirodu povreda u pitanju te prirodu i težinu s njima povezanih kazni, načelo pretpostavke nedužnosti, kao što posebice proizlazi iz članka 48. stavka 1. Povelje Europske unije o temeljnim pravima te članka 6. stavka 2. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenog 1950. (u daljnjem tekstu: EKLJP), primjenjuje se osobito na postupke povodom povreda pravila tržišnog natjecanja primjenjivih na poduzetnike, u kojima se mogu odrediti novčane kazne ili periodični penali (vidjeti u tom smislu presude Suda od 8. srpnja 1999., Hüls/Komisija, C-199/92 P, Zb., str. I-4287., t. 149. i 150. te Montecatini/Komisija, C-235/92 P, Zb., str. I-4539., t. 175. i 176.; presudu Općeg suda od 12. rujna 2007., Coats Holdings i Coats/Komisija, T-36/05, neobjavljen u Zb., t. 70.).

- 58 Slijedi, s jedne strane, da Komisija mora iznijeti dokaze kojima se u dovoljnoj mjeri može dokazati postojanje činjenica koje predstavljaju povredu članka 81. UEZ-a (presude Suda od 17. prosinca 1998., *Baustahlgewebe/Komisija*, C-185/95 P, Zb., str. I-8417., t. 58. i od 8. srpnja 1999., *Komisija/Anic Partecipazioni*, C-49/92 P, Zb., str. I-4125., t. 86.) te, s druge strane, da činjenica da sudac gaji sumnju mora ići u korist poduzetniku kojem je upućena odluka kojom se utvrđuje povreda (gore navedena presuda *Komisija/Anic Partecipazioni*, t. 86.). Slijedi da sudjelovanje poduzetnika u zabranjenom sporazumu ne može biti podvrgnuto nagađanjima na temelju nepreciznih dokaza (vidjeti u tom smislu gore navedenu presudu *Kaimer i dr./Komisija*, t. 69. do 71.).
- 59 Usto, uobičajeno je da se aktivnosti koje čine protutržišno i usklađeno djelovanje i sporazume odvijaju na prikriven način, da se sastanci održavaju potajno i da je pripadajuća dokumentacija svedena na minimum. Slijedi da, čak i ako Komisija otkrije dokumente koji izričito svjedoče o postojanju nelegitimnih kontakata među subjektima, ti su dokumenti obično samo fragmentarni i sporadični, tako da je često nužno zaključivanjem rekonstruirati određene detalje. Stoga se, u većini slučajeva, postojanje protupravnog ponašanja može utvrditi iz određenog broja slučajnosti i indicija koje, uzete zajedno, u nedostatku drugog uvjerljivog objašnjenja, mogu biti dokaz povrede pravila tržišnog natjecanja (presude Suda od 7. siječnja 2004., *Aalborg Portland i dr./Komisija*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, Zb., str. I-123., t. 55. do 57. i od 25. siječnja 2007., *Sumitomo Metal Industries i Nippon Steel/Komisija*, C-403/04 P i C-405/04 P, Zb., str. I-729., t. 51.). Ta se utvrđenja također analogijom primjenjuju na dokazivanje sudjelovanja nekog poduzetnika u povredi prava tržišnog natjecanja.
- 60 Nadalje, valja navesti da sporazumi i usklađeno djelovanje iz članka 81. stavka 1. UEZ-a nužno proizlaze iz suradnje više poduzetnika, koji su svi počinitelji povrede, dok se njihovo sudjelovanje može javiti u različitim oblicima, osobito s obzirom na svojstva mjerodavnog tržišta, položaj svakog poduzetnika na tom tržištu te njihove ciljeve i izabrane ili planirane načine provedbe. Stoga sama okolnost da svaki poduzetnik na sebi svojstven način sudjeluje u povredi nije dovoljna za isključivanje odgovornosti za cjelokupnu povredu, uključujući i za ponašanja koja su ustvari poduzeli drugi poduzetnici sudionici, ali koja imaju isti predmet ili isti protutržišni učinak (presuda *Komisija/Anic Partecipazioni*, t. 58. gore, t. 79. i 80. i presuda *Općeg suda* od 6. ožujka 2012., *UPM-Kymmene/Komisija*, T-53/06, t. 53.).
- 61 Stoga poduzetnik koji je sudjelovao u jedinstvenoj i kompleksnoj povredi sebi svojstvenim ponašanjem, koje spada pod pojam sporazuma ili usklađenog djelovanja s protutržišnim ciljem u smislu članka 81. stavka 1. UEZ-a i kojemu je cilj doprinijeti ostvarenju povrede u njezinoj cijelosti, može također biti odgovoran za ponašanje drugih poduzetnika u sklopu te iste povrede tijekom cjelokupnog razdoblja svojeg sudjelovanja u navedenoj povredi (presude *Komisija/Anic Partecipazioni*, t. 58. gore, t. 83. i *UPM-Kymmene/Komisija*, t. 60. gore, t. 52.).
- 62 Međutim, postojanje jedinstvene i trajne povrede ne znači da se poduzetnik koji sudjeluje u njezinom jednom ili drugom pojavnom obliku može smatrati odgovornim za cjelokupnu povredu. Komisija i dalje mora pokazati da je taj poduzetnik bio svjestan protutržišne aktivnosti drugih poduzetnika na europskoj razini ili da ih je mogao razumno predvidjeti. Sama istovjetnost predmeta sporazuma u kojem sudjeluje poduzetnik i zabranjenog sporazuma u cjelini nije dovoljna da se tom poduzetniku pripíše sudjelovanje u zabranjenom sporazumu u cjelini. Valja, naime, podsjetiti da se članak 81. stavak 1. UEZ-a ne primjenjuje, osim ako ne postoji sukladnost volja između stranaka u pitanju (vidjeti presudu *Općeg suda* od 19. svibnja 2010., *IMI i dr./Komisija*, T-18/05, Zb., str. II-1769., t. 88. i navedenu sudsku praksu).
- 63 Stoga, samo ako je poduzetnik tijekom sudjelovanja u sporazumu znao ili morao znati da se time uključio u zabranjeni sporazum u cjelini, na koji se njegovo sudjelovanje odnosi, to može predstavljati izraz njegovog pristupanja tom istom zabranjenom sporazumu (presude *Općeg suda* *Sigma Technologie/Komisija*, t. 53. gore, t. 45.; od 16. studenoga 2011., *Low & Bonar i Bonar Technical Fabrics/Komisija*, T-59/06, neobjavljena u Zborniku, t. 61. i od 30. studenoga 2011., *Quinn Barlo i*

dr./Komisija, T-208/06, Zb., str. II-7953., t. 144.). Drugim riječima, mora se utvrditi da je navedeni poduzetnik namjeravao vlastitim ponašanjem pridonijeti zajedničkim ciljevima sudionika te da je bio svjestan predviđenih ili provedenih protupravnih ponašanja drugih poduzetnika usmjerenih na postizanje istih ciljeva ili da je bio spreman prihvatiti takav rizik (presuda Komisija/Anic Partecipazioni, t. 58. gore, t. 83., 87. i 203.; presude Suda od 6. prosinca 2012., Komisija/Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, t. 42. i od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, t. 50.).

- 64 Poduzetnik u pitanju stoga mora biti svjestan općeg dosega i bitnih svojstava zabranjenog sporazuma u cjelini (vidjeti u tom smislu presude Općeg suda od 14. prosinca 2006., Raiffeisen Zentralbank Österreich i dr./Komisija, T-259/02 do T-264/02 i T-271/02, Zb., str. II-5169., t. 191. i 193. i od 24. ožujka 2011., Aalberts Industries i dr./Komisija, T-385/06, Zb., str. II-1223., t. 111. do 119.).
- 65 Kad je riječ o takvom slučaju, okolnost da poduzetnik nije sudjelovao u svim konstitutivnim elementima zabranjenog sporazuma ili da je imao manju ulogu u onim aspektima u kojima je sudjelovao može se uzeti u obzir samo prilikom ocjene težine povrede te, ako je primjenjivo, određivanja iznosa novčane kazne (presuda Komisija/Anic Partecipazioni, t. 58. gore, t. 90.; presuda Općeg suda od 14. svibnja 1998., Buchmann/Komisija, T-295/94, Zb., str. II-813., t. 121.).
- 66 U ovom predmetu nije osporavano da tužitelj nije sudjelovao u svim konstitutivnim elementima povrede. Nadalje, Komisija se složila da tužitelj zapravo nije sudjelovao ni na kojem sastanku predstavnika kluba, kako tijekom razdoblja koje je prethodilo onome u kojem jest, prema Komisiji, sudjelovao u spornom zabranjenom sporazumu, tako i tijekom samog tog razdoblja.
- 67 Sukladno načelima izloženima u točkama 60. do 64. gore i kako bi se utvrdilo sudjelovanje tužitelja u jedinstvenoj i trajnoj povredi navedenoj u pobijanoj odluci, slijedi da Komisija mora pokazati ne samo protutržišnu narav kontakata između tužitelja s jedne strane te AGC/Splintexa i Saint-Gobaina s druge strane, između studenoga 2001. i ožujka 2003., već i to da je tužitelj bio svjestan ili se može razumno pretpostaviti da je bio svjestan, s jedne strane, činjenice da je cilj tih kontakata bio pridonijeti ostvarenju općeg plana zabranjenog sporazuma te, s druge strane, općeg dosega i bitnih svojstava tog sporazuma, kako su opisani u točki 55. gore.

– Protutržišna priroda kontakata između tužitelja i nekih njegovih konkurenata

- 68 Prema pobijanoj odluci, iz više dokumenata i indicija proizlazi da je tužitelj vlastitim ponašanjem sudjelovao u ostvarivanju općeg cilja zabranjenog sporazuma. Komisija posebice naglašava da je tužitelj imao kontakte takve prirode da se može utvrditi njegovo sudjelovanje u jedinstvenoj i trajnoj povredi, na kraju 2001. (s AGC/Splintexom), u svibnju 2002. (sa Saint-Gobainom) i tijekom prvog tromjesečja 2003. (s AGC/Splintexom).
- 69 Što se tiče 2001., Komisija navodi da iz objašnjenja, koje je sastavio bivši direktor tužiteljevog odjela Proizvodnja, proizlazi da je jedan tužiteljev posrednik, osoba D., vodio razgovore s jednim zaposlenikom AGC/Splintexa u vezi s dodjelom ugovora o opskrbi Fiata kao i njegovog društva kćeri Iveca automobilskim staklom. Prema Komisiji te bilješke pokazuju da se tužitelj složio da se neće natjecati s AGC/Splintexom za dodjelu ugovora o isporuci Fiatu. Tužitelj je zauzvrat tražio da AGC/Splintex povisi svoje cijene prema proizvođaču gospodarskih vozila Ivecu. Zatim, što se tiče 2002., Komisija je podnijela zapisnik telefonskog poziva koji su zaposlenici Saint-Gobaina 22. svibnja 2002. uputili K. H.-u, tada voditelju prodaje tužitelja, iz kojeg proizlazi da je tužitelj bio obaviješten o zabranjenom sporazumu između tri velika proizvođača. Konačno, što se tiče 2003., Komisija se oslanja na objašnjenja jednog zaposlenika AGC-a, osobu G., koja upućuju na to da su navedeni poduzetnik i tužitelj stupili u kontakt kako bi raspravili o ugovoru o opskrbi bočnim staklima za novi model Volkswagen Passata. Usmene izjave podnositelja zahtjeva za oslobođanje od kazne također potvrđuju sudjelovanje tužitelja u zabranjenom sporazumu u cjelini.

- 70 U tom pogledu najprije je potrebno ustvrditi da, iako dokument na koji upućuje bilješka br. 249 pobijane odluke – koji nosi broj PDR12 te je u prilogu odgovoru na tužbu – zaista upućuje na tužitelja kao i na više njegovih konkurenata što se tiče isporuke bočnih stakala namijenjenih Volkswagen Polu, navedeni dokument ipak datira od 29. srpnja 1999. Taj dokument dakle datira iz razdoblja više od dvije godine prije datuma od kojega Komisija smatra da je tužitelj sudjelovao u spornom zabranjenom sporazumu, odnosno 19. studenoga 2001. Slijedi da, čak i pod pretpostavkom da odražava protutržišni kontakt u kojem je tužitelj sudjelovao, taj dokument ne može pokazati sudjelovanje tužitelja u jedinstvenoj i trajnoj povredi iz pobijane odluke, između 19. studenoga 2001. i 11. ožujka 2003.
- 71 Nadalje, iako određeni ulomci izjava podnositelja zahtjeva za oslobađanje od kazne od 25. veljače i 14. ožujka 2005. upućuju na određene kontakte između Saint-Gobaina i tužitelja tijekom 2000., Komisija u pobijanoj odluci nije smatrala da se na temelju tih kontakata može utvrditi sudjelovanje tužitelja u općem planu zabranjenog sporazuma između članova kluba. Iz pobijane odluke također slijedi da, iako su članovi kluba prije studenoga 2001. raspravljali o položaju tužitelja, pokušavajući ga uključiti u rasprave iskorištavanjem okolnosti da tužitelj, za razliku od njih, nije imao vlastite kapacitete za proizvodnju ravnog stakla, Komisija je zaključila da je tužitelj tek od 19. studenoga 2001. sudjelovao u jedinstvenoj i trajnoj povredi, kad je došlo do određenih kontakata između tužitelja i AGC/Splintexa.
- 72 Usto, iz bilješki koje je osoba H., tada direktor odjela Proizvodnja tužitelja, vodila između 19. studenoga 2001. i 12. prosinca 2001. proizlazi da je tužitelj pomoću svojeg posrednika u Italiji, osobe D., imao određene potajne kontakte s AGC/Splintexom. Stoga, iako se iz tih bilješki ne može zaključiti da je postojao nezakonit sporazum u smislu članka 81. stavka 1. UEZ-a, one u najmanju ruku upućuju na to da su osoba D. i osoba M., tada direktor Splintexa, tijekom tog razdoblja vodile razgovore protutržišne prirode, u vezi s računima Iveca i Fiata. Osim toga, tužitelj se u svojem odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku složio da su postupci njegovog posrednika u sklopu tih razgovora bili neprimjereni.
- 73 Komisija nadalje podnosi zapisnik telefonskog poziva koji su D. W. i V. G., tada voditelji računovodstva Saint-Gobaina, uputili K. H.-u, tada direktoru prodaje tužitelja. Taj zapisnik od jedne stranice zaplijenjen je u prostorijama tužitelja.
- 74 Iz tog zapisnika proizlazi da su D. W. i V. G. uputili K. H.-a u to da je Fiat obavijestio Saint-Gobaina da je primio „iznimno dobru ponudu“ od „manjeg dobavljača“ za dijelove stakla namijenjene za Lanciu Lybru te da je Fiat dao Saint-Gobainu do znanja da potonji ne može očuvati taj ugovor, osim ako ne da nove ponude i ne predloži nove cijene. Nadalje, prema tekstu tog zapisnika, voditelji računovodstva Saint-Gobaina su uputili na postojanje „jasnog sporazuma o staklu“ s tužiteljem, na temelju kojeg nijedna stranka sporazuma neće predlagati „apsurdne cijene, a zasigurno ne za projekte koje je dobila neka druga stranka“. Voditelji računovodstva Saint-Gobaina nadodali su da smatraju da je tužitelj svojim ponašanjem „počinio pogrešku [...] ne uskladiвши djelovanje“. Saint-Gobain je u tom pogledu inzistirao na postojećoj suradnji između tri velika proizvođača automobilskog stakla što se tiče modela Opel Frontera, Audi A3, Audi A6 i Volkswagen Passat. Iz zapisnika također proizlazi da je Saint-Gobain zatražio sastanak u Aix-la-Chapelleu (Njemačka) u svrhu rasprave „o Lybri i sljedećim projektima“, što je K. H. protumačio tako da se odnosi na Volkswagen Passat. Zapisnik završava sljedećom opaskom: „Molimo nemojte sačuvati ovaj dokument, ne smije postojati trag razgovora“.
- 75 Prema tužitelju iz zapisnika se jedino može utvrditi nezadovoljstvo Saint-Gobaina što se tiče konkurentnih cijena u sklopu isporuke stakla Fiatu, osobito onoga namijenjenoga Lancii Lybri.
- 76 Međutim, takvo tumačenje ne može se prihvatiti. Naime, iz teksta zapisnika može se zaključiti da izraz nezadovoljstva voditelja računovodstva Saint-Gobaina tužiteljem potječe od tužiteljeve povrede sporazuma sklopljenog sa Saint-Gobainom u vezi s isporukom automobilskog stakla namijenjenoga Lancii Lybri. No u svrhu primjene članka 81. stavka 1. UEZ-a suvišno je u obzir uzimati konkretne

učinke nekog sporazuma, s obzirom na to da je cilj takvog sporazuma sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja na zajedničkom tržištu (presude Suda od 2. listopada 2003., Ensidesa/Komisija, C-198/99 P, Zb., str. I-11111., t. 60. i od 21. rujna 2006., Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektronisch Gebied/Komisija, C-105/04 P, Zb., str. I-8725., t. 136.). Stoga, činjenica da neki poduzetnik koji sudjeluje u sporazumu o raspodjeli tržišta kasnije ne poštuje dogovorene cijene i kvote nije takve prirode da ga razriješi krivnje (presuda Suda od 11. srpnja 1989., Belasco i dr./Komisija, 246/86, Zb., str. 2117.; presuda Općeg suda od 6. travnja 1995., Trefileurope/Komisija, T-141/89, Zb., str. II-791., t. 60.; vidjeti u tom smislu presudu Općeg suda, Trefilunion/Komisija, T-148/89, Zb., str. II-1063., t. 79.).

- 77 Komisija se još oslanja na bilješke koje je osoba G., tada direktor prodaje u AGC/Splintexu, vodila u siječnju i ožujku 2003., kako bi opisala kontakte između tužitelja i predstavnika AGC/Splintexa i Saint-Gobaina u vezi s novim modelom Volkswagena Passata. Te bilješke među ostalim sadrže skup podataka o različitim dijelovima stakla novog Volkswagena Passata, osobito o cijenama. Na više mjesta spominju „kompenzaciju“ među proizvođačima automobilskog stakla i čini se da navode da tužitelj proizvodi 10.000 komada laminiranog stakla godišnje.
- 78 Kao što sam priznaje, tužitelj je početkom 2003. više puta telefonom kontaktirao s AGC/Splintexom u svrhu razgovora o isporuci stakla za novi Volkswagen Passat. Tužitelj neovisno o tome ističe da ni u kojem trenutku nije dobio jamstvo da može računati na taj ugovor te tvrdi da se narudžba stakla koju je konačno primio od Volkswagena može objasniti konkurentnim karakterom njegove ponude kao i „vrhunskom kvalitetom proizvoda koji je isporučio za prethodni model Passata po iznimno konkurentnoj cijeni“. Tužitelj također smatra da su tri velika proizvođača automobilskog stakla od 2001. odlučili dijeliti isporuke namijenjene novom modelu Volkswagena Passata između Saint-Gobaina, Pilkingtona i njega samoga na isti način kao za prethodni model, i to neovisno o njegovoj volji.
- 79 Ta se obrazloženja međutim ne mogu prihvatiti. Bilješke osobe G. koje je podnijela Komisija uistinu ne dolaze od samog tužitelja. Ipak valja naglasiti da je tužitelj u svojem odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku priznao da su njegovi kontakti s AGC-om početkom 2003. bili neprimjereni. Štoviše, više ulomaka izjava podnositelja zahtjeva za oslobađanje od kazne podupire činjenicu da je prilikom telefonskih kontakata s AGC/Splintexom 2003. tužitelj tražio dodjelu ugovora o opskrbi bočnim staklima za novi model Volkswagena Passata kako bi sačuvao tržište koje je stekao za prethodni model tog istog automobila. Prema tim istim izjavama Saint-Gobain i AGC/Splintex složili su se da će tužitelj nastaviti isporučivati bočna stakla za novi model Volkswagena Passata. Konačno, iz zapisnika telefonskog razgovora od 22. svibnja 2002. između K. H.-a s jedne i D. W.-a i V. G.-a s druge strane, navedenoga u točkama 73. do 76. gore, proizlazi da je od tog trenutka tužitelj bio svjestan namjere Saint-Gobaina da se raspravi o raspodjeli isporuka stakla za novi Volkswagen Passat.
- 80 Stoga treba smatrati utvrđenim da je tužitelj početkom 2003. imao potajne kontakte s AGC/Splintexom u vezi s isporukom bočnih stakala za novi model Volkswagena Passata. U tom pogledu nije relevantna okolnost da su tri velika proizvođača automobilskog stakla od 2001. odlučila, pritom se ne savjetovavši s tužiteljem, da će isporuka stakla za taj novi model biti raspodijeljena između Saint-Gobaina, Pilkingtona i tužitelja na isti način kao i za prethodni model.
- 81 Iz prethodno navedenog obrazloženja stoga proizlazi da je Komisija bez počinjenja pogreške utvrdila da je tužitelj imao određene bilateralne kontakte protutržišne prirode s AGC/Splintexom s jedne i Saint-Gobainom s druge strane, između studenoga 2001. i ožujka 2003.

– Sudjelovanje tužitelja u zabranjenom sporazumu članova kluba u cjelini na tržištu automobilske stakla

- 82 Sukladno načelima navedenima u točkama 60. do 64. gore, utvrđenje postojanja određenih bilateralnih kontakata protutržišne prirode s AGC/Splintexom s jedne i Saint-Gobainom s druge strane, između studenoga 2001. i ožujka 2003., ipak nije dovoljno za zaključak da je tužitelj sudjelovao u jedinstvenoj i trajnoj povredi koja je predmet pobijane odluke. Budući da nije osporavano da tužitelj nije sudjelovao ni na jednom sastanku kluba, valja naime provjeriti, s jedne strane, je li znao ili nužno morao znati da je tajni sporazum u kojem je sudjelovao dio općeg plana te jedinstvene i trajne povrede, kao što je opisan u točki 55. gore, te s druge strane, je li bio svjestan ili nužno morao biti svjestan općeg dosega i bitnih svojstava zabranjenog sporazuma u cjelini.
- 83 Opći sud mora tako provjeriti je li Komisija počinila pogrešku zaključivši da je tužitelj znao ili nužno morao znati da su potajni kontakti na koje se odnose točke 68. do 81. gore dio zabranjenog sporazuma koji se odnosi na cjelokupno tržište isporuke automobilske stakla u EGP-u, putem koordinacije politike cijena i popusta kao i strategije opskrbe kupaca u svrhu očuvanja opće stabilnosti položaja udjela na tržištu, uz redovito motrenje tržišnih udjela te korektivni mehanizam (vidjeti analogijom presudu Buchmann/Komisija, t. 65. gore, t. 118. do 122.).
- 84 U tom pogledu valja istaknuti, kao prvo, da u dopisu o prijavi spornog zabranjenog sporazuma Komisiji koji je dostavio njemački odvjetnik, djelujući u ime anonimnoga klijenta (vidjeti točku 4. gore), tužitelj nije bio predstavljen kao poduzetnik koji je sudjelovao u zabranjenom sporazumu.
- 85 Kao drugo, valja naglasiti da Komisija u uvodnim izjavama 113. i 114. pobijane odluke upućuje na dva bitna sastanka kluba koji su se održali 6. prosinca 2001. i 10. srpnja 2002., tijekom kojih su ti poduzetnici donijeli opću ocjenu funkcioniranja spornog zabranjenog sporazuma i potrebnih prilagodbi kako bi učinkovito mogli provoditi svoj tajni sporazum o tržišnim udjelima. Na tim su sastancima izrađene tablice koje pokazuju predviđanja ili ciljeve za tržišne udjele svakog od ta tri poduzetnika.
- 86 S jedne strane, jasno je da tužitelj nije sudjelovao ni na jednom od ta dva sastanka, iako su se oni održavali tijekom razdoblja za koje Komisija smatra da je on sudjelovao u povredi. S druge strane, tužitelj se ne spominje u tablicama s predviđanjima tržišnih udjela koje su na tim sastancima pripremila tri velika proizvođača automobilske stakla.
- 87 Kao treće, iz rukom pisanih bilješki ispitanih u točkama 72. do 80. gore ne može se zaključiti da je tužitelj nužno morao znati da je, time što je s AGC/Splintexom i sa Saint-Gobainom na kraju 2001., 2002. i početkom 2003. imao određene protutržišne bilateralne kontakte, bio dio zabranjenog sporazuma u cjelini kojem je cilj osigurati stabilnost tržišnih udjela sudionika tog zabranjenog sporazuma u cijelom EGP-u.
- 88 Uistinu, više ulomaka bilježaka koje je jedan zaposlenik tužitelja vodio u studenome i prosincu 2001. pruža indicije koje pokazuju da je tužitelj znao da postoji usklađeno djelovanje među tri velika proizvođača automobilske stakla, koje prelazi granice talijanskog tržišta. Tako je u bilješci od 19. studenoga 2001. naznačeno da „[osoba M.] podupire usklađeno djelovanje Splintex-Solivera, s obzirom na to da usklađeno djeluju sa Saint-Gobainom i Pilkingtonom [...]“ te u bilješci od 30. studenoga 2001. da „[osoba M. želi] sigurno raspraviti na takvom sastanku o automobilskom staklu u svim državama, a ne samo u Italiji“. Iz bilješke od 30. studenoga 2001. također proizlazi da je tužitelj bio svjestan činjenice da je osoba M. htjela proširiti raspravu na Europu, iako u toj istoj bilješci stoji da je tužitelj osobi D. dao uputu da na susretu s osobom M. predviđenim za 4. prosinca 2001. „razgovara samo o talijanskom tržištu“. Štoviše iz bilješke od 12. prosinca 2001. proizlazi da iako se taj susret doista dogodio, osoba D. bila je „vrlo neprecizna“ u vezi s tim i da tom prilikom „nije bilo govora

o susretu [između S. B.-a, tada direktora tužitelja i osobe M., direktora Splintexa]“. U toj istoj bilješci osoba H. također navodi svoj „dojam da je [osoba] D. s [osobom M.] raspravljala o drugim problemima koji nisu imali veze s [tužiteljem]“.

- 89 Također je točno da zapisnik telefonskog razgovora od 29. svibnja 2002. upućuje na „suradnju“ tri velika proizvođača automobilske stakla u vezi s četiri modela vozila, koje proizvode dvije grupe u automobilske industriji, General Motors što se tiče Opel Frontere i Volkswagen što se tiče Audi A3 i A6 kao i Volkswagena Passata. Uzimajući u obzir prirodu kontakata i njihov kontekst, tužitelj je mogao razumno pretpostaviti da je to usklađeno djelovanje ili suradnja protutržišnog karaktera. Tužitelj je osim toga u svojem odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku priznao da su mu znatna povećanja cijena ravnog stakla koje je morao platiti, osobito početkom 2001., upućivala na postojanje potajnih kontakata između tri velika proizvođača automobila.
- 90 Neovisno o tome, ti elementi nisu dovoljni za dokaz da je tužitelj bio svjestan ili nužno morao biti svjestan općeg cilja stabilizacije tržišta automobilske stakla kojoj teže članovi kluba, uz pomoć skupa koluzivnog djelovanja koje se odnosi na gotovo sve proizvođače automobila. Stoga, upućivanje na „usklađeno djelovanje“ ili „suradnju“ ne pruža nikakvu naznaku o prirodi i doseg zabranjenog sporazuma između tri velika proizvođača automobila. Isto tako se iz upućivanja na suradnju u vezi s četiri modela osobnih vozila, koje proizvode samo dvije grupe u automobilske industriji, ne može zaključiti da je tužitelj nužno shvatio opći doseg zabranjenog sporazuma, s obzirom na to da se odnosi na stabilizaciju cjelokupnog tržišta jer se takvo upućivanje moglo shvatiti kao odraz točno određenih protutržišnih praksi koje se odnose na dodjelu konkretnih ugovora o opskrbi, ne podrazumijevajući pritom opći cilj održavanja tržišnih udjela sudionika.
- 91 Zbog toga se na temelju dokumenata koje je podnijela Komisija također ne može utvrditi da je tužitelj bio svjestan ili nužno morao biti svjestan ključnih načina funkcioniranja spornog zabranjenog sporazuma, to jest, kao prvo, koordinacije politike cijena i popusta kao i strategija opskrbe proizvođača automobila, kao drugo, činjenice da su bilateralni i trilateralni sastanci redovito organizirani između članova kluba s ciljem ispitivanja praćenja tržišnih udjela i konkretne provedbe tajnih sporazuma dogovorenih na prethodnim sastancima u vezi s dodjelom određenih ugovora o opskrbi te, kao treće, činjenice da su se donosile odluke o korektivnim mjerama u obliku kompenzacija kada se dodjela ugovora o isporuci nije provela kako je predviđeno, kako bi se osiguralo da je opće stanje ponude na razini EGP-a u skladu s dogovorenim raspodjelom.
- 92 Što se tiče bilješki koje je 2003. vodio jedan zaposlenik AGC/Splintexa, one ne utječu na ove zaključke jer s jedne strane predstavljaju interne bilješke AGC/Splintexa te s druge strane i u svakom slučaju ne sadrže nikakve informacije na temelju kojih se može zaključiti da je tužitelj bio svjestan ili nužno morao biti svjestan općeg dosega i bitnih elemenata spornog zabranjenog sporazuma kao što su gore opisani.
- 93 Kao četvrto, podnositelj zahtjeva za oslobađanje od kazne je u izjavi od 19. prosinca 2005. upućenoj Komisiji komentirao određene bilješke koje je vodila osoba B., bivši direktor prodaje AGC/Splintexa. U sklopu te izjave podnositelj zahtjeva za oslobađanje od kazne predstavio je tužitelja kao treću stranu u odnosu na zabranjeni sporazum članova kluba. Međutim, suprotno onome što smatra Komisija, taj se opis nije odnosio na točno određenu dodjelu ugovora, već na raspodjelu tržišnih udjela navedenih članova u odnosu na proizvođača Fiat, kako je prikazana u bilješkama osobe M. sa sastanka kluba koji se održao 30. travnja 2002. Stoga, taj se opis odnosi ne samo na razdoblje za koje je Komisija utvrdila da je u njemu tužitelj sudjelovao u povredi, već se također tiče jednog od proizvođača u odnosu na kojega je Komisija utvrdila postojanje potajnih kontakata između tužitelja i AGC/Splintexa, na temelju rukom pisanih bilješki koje je vodio zaposlenik tužitelja tijekom studenoga i prosinca 2001., odnosno nekoliko mjeseci prije sastanka od 30. travnja 2002.

- 94 Podnositelj zahtjeva za oslobađanje od kazne je nadalje u istom ulomku svojih izjava naznačio da, kada bi konkurent nekog od članova kluba dobio ugovor – ovdje podnositelj zahtjeva za oslobađanje od kazne upućuje na tužitelja – takva dodjela ugovora o opskrbi ne bi dovela do kompenzacije. Taj dokument dakle naznačuje da, u vrijeme za koje je Komisija utvrdila da je tužitelj sudjelovao u jedinstvenoj i trajnoj povredi koja je predmet pobijane odluke, dodjela ugovora o isporuci, od strane proizvođača automobila tužitelju, nije uključivala primjenu mehanizma kompenzacije među članovima kluba. Međutim, kao što je među ostalim navedeno u točkama 21. i 55. gore, taj mehanizam imao je važno mjesto u funkcioniranju spornog zabranjenog sporazuma jer je pridonosio ostvarenju cilja opće stabilizacije tržišnih udjela poduzetnika sudionika, unatoč slučajevima u kojima se raspodjela ugovorâ o opskrbi koja je prethodno dogovorena unutar kluba nije provela.
- 95 Kao peto, ne može se prihvatiti argument Komisije prema kojem upućivanje na tužitelja u bilješkama sa sastanaka od 27. listopada i 9. studenoga 2000. potvrđuje ne samo da su tri velika proizvođača automobilskog stakla za tužitelja predvidjela ulogu u ostvarivanju općeg plana zabranjenog sporazuma već i da je tužitelj bio svjestan ili nužno morao biti svjestan tog plana.
- 96 U vezi s tim treba naglasiti da dva sastanka na koje upućuje Komisija datiraju iz razdoblja više od godinu dana prije datuma od kojeg je Komisija utvrdila da je tužitelj sudjelovao u spornom zabranjenom sporazumu. Štoviše, tužitelj je negirao da je sudjelovao u tim raspravama ili da ga je neki od sudionika obavijestio o njihovom sadržaju. Što se tiče sastanka od 9. studenoga 2000., Komisija se usto u uvodnoj izjavi 294. pobijane odluke složila da nije bilo dokaza da je tužitelj sastavio bilješke o tom sastanku, koje na njega upućuju, i da ih je neki od sudionika poslao u njegovo ime.
- 97 Opći sud stoga smatra da se iz upućivanja na tužitelja u bilješkama koje su se vodile mnogo prije datuma kad je njegovo navodno sudjelovanje u povredi započelo te na sastancima za koje nije dokazano da je u njima sudjelovao ne može zaključiti da je bio svjestan ili da je nužno morao biti svjestan općeg dosega i bitnih svojstava spornog zabranjenog sporazuma, kao što su oni sažeti u točki 55. gore.
- 98 Kao šesto, što se tiče Komisijinog pozivanja na različite ulomke izjava podnositelja zahtjeva za oslobađanje od kazne tijekom rasprave jasno je da nisu takve prirode da dovedu u pitanje navedeni zaključak. Naime, s jedne strane, pobijana odluka ne sadrži nikakvo posebno obrazloženje koje bi objasnilo zašto su ti ulomci, uzeti sami ili zajedno s rukom pisanim bilješkama ispitanim u točkama 72. do 80. i 87. do 92. gore takve prirode da se iz njih može zaključiti da je tužitelj bio svjestan ili nužno morao biti svjestan općeg dosega i bitnih karakteristika zabranjenog sporazuma u cjelini kao i da su kontakti koje je imao s konkurentima između kraja 2001. i ožujka 2003. dio provedbe tog sporazuma. S druge strane i u svakom slučaju, ti ulomci ne dovode do takvog zaključka.
- 99 Konačno, kao sedmo, razlika u kontekstu između ovog predmeta i onoga koji je doveo do presude Sigma Technologie/Komisija, točka 53. gore, kao što ju je istaknula Komisija, nije odlučujuća u ovom slučaju.
- 100 Istina je da predmet Sigma Technologie/Komisija, koji se ticao koluzivnog djelovanja u sektoru predizoliranih cijevi, za razliku od ovog predmeta, kako je navela Komisija, karakterizira struktura na dvije razine, odnosno nacionalnoj i europskoj. U tom je kontekstu Opći sud zaključio da Komisija nije pokazala da je Sigma Technologie tijekom svojeg sudjelovanja u sporazumu na talijanskom tržištu bila svjesna protutržišnih aktivnosti drugih poduzeća na europskoj razini ili da ih je razumno mogla predvidjeti (presuda Sigma Technologie/Komisija, t. 53. gore, t. 44.).
- 101 Međutim, nema razloga da se načelo primijenjeno u presudi Sigma Technologie/Komisija, t. 53. gore – prema kojem sama istovjetnost predmeta sporazuma u kojem sudjeluje poduzetnik i zabranjenog sporazuma u cjelini nije dovoljna da se tom poduzetniku pripíše sudjelovanje u zabranjenom sporazumu u cjelini – ograniči samo na slučajeve zabranjenih sporazumima u kojima su sporazumi sklopljeni na različitim zemljopisnim razinama (vidjeti u tom smislu presudu Buchmann/Komisija,

t. 65. gore, t. 118. do 122.; također vidjeti analogijom presudu Quinn Barlo i dr./Komisija, t. 63. gore, t. 142. do 151.). Jedini odlučujući kriterij za utvrđivanje sudjelovanja nekog poduzetnika u zabranjenom sporazumu u cjelini sastoji se u ispitivanju je li taj poduzetnik, tijekom sudjelovanja u tom ili drugom sporazumu ili u usklađenom djelovanju, znao ili morao znati da se time uključuje u navedeni zabranjeni sporazum u cjelini, na taj način izražavajući svoje pristupanje tom zabranjenom sporazumu.

- 102 Međutim, iz obrazloženja u točkama 84. do 98. gore proizlazi da Komisija nije iznijela takav dokaz u ovom slučaju. U tom je pogledu nevažno da je sporni zabranjeni sporazum bio organiziran samo na razini EGP-a.
- 103 Također s tim u vezi treba nadodati da Komisija nije potkrijepila svoju tvrdnju da je, za razliku od zabranjenog sporazuma na talijanskom tržištu u predmetu koji je doveo do presude Sigma Technologie/Komisija, t. 53. gore, malo vjerojatno da bi bilateralni razgovori protutržišne prirode između tužitelja i njegova dva konkurenta imali smisla da nisu dio opsežnijeg općeg plana. Suprotno tome, kako je već navedeno u točki 90. gore, bilo je zamislivo da se o koluzivnom djelovanju odlučivalo u točno određenim slučajevima u svrhu dodjele konkretnih ugovora o opskrbi, pritom ne podrazumijevajući opći cilj stabilizacije tržišnih udjela sudionika tog djelovanja na tržištu automobilskog stakla u EGP-u.
- 104 Stoga elementi koje je iznijela Komisija ne predstavljaju skupinu dokaza dovoljnu za zaključak da je tužitelj sudjelovao u jedinstvenoj i trajnoj povredi koja uključuje tri velika proizvođača automobilskog stakla i koja je predmet pobijane odluke.
- 105 U tom kontekstu također treba odbiti argument Komisije da se tužitelj nije javno ogradio od sadržaja sastanaka članova kluba kako bi izbjegao odgovornost navodno povezanu s njegovim sudjelovanjem u jedinstvenoj i trajnoj povredi koju su počinili ti članovi. Naime, takvo utvrđenje bilo bi važno samo ako je Komisija zadovoljila teret dokaza koji snosi, što ovdje nije slučaj (vidjeti u tom smislu presudu Suda od 6. siječnja 2004., BAI i Komisija/Bayer, C-2/01 P i C-3/01 P, Zb., str. I-23., t. 62. i 63.).
- 106 Slijedi da se prvi tužbeni razlog treba prihvatiti.

Posljedice nezakonitosti utvrđene u sklopu prvog tužbenog razloga, u smislu poništenja

- 107 Imajući u vidu navode iz točaka 68. do 81. gore, prema kojima je tužitelj uistinu sudjelovao u određenim bilateralnim razgovorima protutržišne prirode s AGC/Splintexom i Saint-Gobainom između studenoga 2001. i ožujka 2003., potrebno je još ispitati posljedice nezakonitosti utvrđene u sklopu prvog tužbenog razloga, u smislu poništenja.
- 108 Članak 264. stavak 1. UFEU-a treba tumačiti tako da se akt koji je predmet tužbe za poništenje može proglasiti ništavim samo u mjeri u kojoj je tužba osnovana (presuda Komisija/Verhuizingen Coppens, t. 63. gore, t. 36.). Stoga sama činjenica da Opći sud smatra da je neki tužbeni razlog koji je tužitelj iznio u prilog svojoj tužbi za poništenje osnovan ne dopušta Općem sudu da automatski poništi pobijani akt u njegovoj cijelosti. Naime, akt se ne može u cijelosti poništiti ako je prema svim dokazima očito da taj tužbeni razlog, koji je usmjeren samo na točno određeni aspekt osporavanog akta, može biti temelj samo za djelomično poništenje (vidjeti presudu Komisija/Verhuizingen Coppens, t. 63. gore, t. 37. i navedenu sudsku praksu).
- 109 Stoga ako je poduzetnik izravno sudjelovao u jednom ili više protutržišnih ponašanja koja čine jedinstvenu i trajnu povredu, ali nije utvrđeno da je vlastitim ponašanjem namjeravao pridonijeti ukupnim zajedničkim ciljevima drugih sudionika zabranjenog sporazuma te da je bio svjestan drugih predviđenih ili provedenih protupravnih ponašanja navedenih sudionika u svrhu postizanja istih ciljeva ili da ih je mogao razumno predvidjeti i bio spreman prihvatiti rizik, Komisija ima pravo tom

poduzetniku pripisati odgovornost samo za ponašanja u kojima je izravno sudjelovao i predviđena ili provedena ponašanja drugih sudionika u svrhu postizanja ciljeva koji su isti kao i cilj koji sam slijedi, ako je dokazano da ih je poduzetnik bio svjestan ili da ih je mogao predvidjeti i bio spreman prihvatiti rizik (presuda Komisija/Verhuizingen Coppens, t. 63. gore, t. 44.). To ipak ne može dovesti do oslobađanja poduzetnika od odgovornosti za ponašanja za koja je jasno da je u njima sudjelovao ili za koja se zapravo može smatrati odgovornim (presuda Komisija/Verhuizingen Coppens, t. 63. gore, t. 45.).

- 110 Međutim, odluka Komisije kojom se zabranjeni sporazum u cjelini kvalificira kao jedinstvena i trajna povreda može se na taj način razdijeliti samo ako je, s jedne strane, poduzetnik u pitanju tijekom upravnog postupka bio u mogućnosti shvatiti da ga se optužuje za sudjelovanje ne samo u navedenoj povredi već i u određenim ponašanjima koja je sačinjavaju, pa se stoga u vezi s tim braniti te, s druge strane, ako je u tom pogledu navedena odluka dovoljno jasna (vidjeti presudu Komisija/Verhuizingen Coppens, t. 63. gore, t. 46.).
- 111 U ovom slučaju Komisija u svojem odgovoru na repliku smatra da prikupljeni dokazi u vezi s bilateralnim kontaktima između tužitelja i AGC/Splintexa kao i Saint-Gobaina dokazuju postojanje usklađenog djelovanja koje je zabranjeno u pravu tržišnog natjecanja Unije.
- 112 Neovisno o eventualnoj osnovanosti te tvrdnje, jasno je da pobijana odluka ne kvalificira sudjelovanje tužitelja u bilateralnim kontaktima koje je imao s AGC/Splintexom i Saint-Gobainom između kraja 2001. i ožujka 2003. kao zasebnu povredu članka 81. UEZ-a. Komisija je osim toga smatrala, u uvodnoj izjavi 498. pobijane odluke, da „bi bilo neprirodno razdijeliti trajno ponašanje [dotičnih poduzetnika], kojemu je svojstven jedan krajnji cilj, te u tome vidjeti više različitih povreda, dok je naprotiv riječ o jedinstvenoj povredi koja se postupno ostvarivala, kako sporazumima tako i usklađenim djelovanjima“ (vidjeti analogijom presudu Suda od 4. srpnja 2013., Komisija/Aalberts Industries i dr., C-287/11 P, t. 65.).
- 113 Sukladno načelima navedenima u točki 110. gore, sud Unije ne može u takvim okolnostima sam provesti takvu kvalifikaciju jer bi to zadiralo u ovlasti koje su člankom 85. UEZ-a dodijeljene Komisiji što se tiče otkrivanja i kažnjavanja povreda prava tržišnog natjecanja Unije.
- 114 U tim uvjetima stoga valja odlučiti, a da pritom nije potrebno ispitati druge tužbene razloge, da se poništavaju članak 1. točka (d) i članak 2. točka (d) pobijane odluke, kako je izmijenjena Odlukom o ispravku C (2009) 863 *final*, u mjeri u kojoj je, s jedne strane, utvrđeno da je Soliver NV od 19. studenoga 2001. do 11. ožujka 2003. sudjelovao u nezakonitom sporazumu na tržištu automobilske stakla u EGP-u te, s druge strane, u kojoj mu je na temelju toga određena novčana kazna od 4.396.000 eura.

Troškovi

- 115 U skladu s člankom 87. stavkom 2. Poslovnika Općeg suda, svakoj stranci koja ne uspije u postupku nalaže se snošenje troškova, ako je postavljen takav zahtjev.
- 116 Budući da je Komisija izgubila spor, treba joj naložiti snošenje troškova, sukladno tužbenom zahtjevu tužitelja.

Slijedom navedenoga,

OPĆI SUD (drugo vijeće)

proglašava i presuđuje:

- 1. Poništavaju se članak 1. točka (d) i članak 2. točka (d) Odluke Komisije C (2008) 6815 *final* od 12. studenoga 2008. koja se odnosi na postupak primjene članka 81. [UEZ-a] i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/39.125 – Automobilsko staklo), kako je izmijenjena Odlukom Komisije C (2009) 863 *final* od 11. veljače 2009., u mjeri u kojoj je, s jedne strane, utvrđeno da je Soliver NV od 19. studenoga 2001. do 11. ožujka 2003. sudjelovao u nezakonitom sporazumu na tržištu automobilskog stakla u Europskom gospodarskom prostoru (EGP-u) te, s druge strane, u kojoj mu je na temelju toga određena novčana kazna od 4.396.000 eura.**
- 2. Europskoj komisiji nalaže se snošenje troškova.**

Forwood

Dehousse

Schwarzc

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourg, 10. listopada 2014.

Potpisi

Sadržaj

Pobijana odluka	3
Postupak i zahtjevi stranaka	6
Pravo	6
Argumenti stranaka	7
Ocjena Općeg suda	9
Osnovanost argumentacije tužitelja	9
– Uvodna očitovanja i pregled načelâ	9
– Protutržišna priroda kontakata između tužitelja i nekih njegovih konkurenata	11
– Sudjelovanje tužitelja u zabranjenom sporazumu članova kluba u cjelini na tržištu automobilskog stakla	14
Posljedice nezakonitosti utvrđene u sklopu prvog tužbenog razloga, u smislu poništenja	17
Troškovi	18